

CHÍNH SÁCH CỦA PHÁP VỚI KHU VỰC ẤN ĐỘ DƯƠNG - THÁI BÌNH DƯƠNG*

ANTOINE BONDAZ**, MARIE DESBONNETS***

Pháp là một quốc gia thuộc khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, có lãnh thổ hải ngoại với hơn 1,6 triệu người Pháp sinh sống. Các vùng lãnh thổ này góp phần tạo nên ảnh hưởng của Pháp tại Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương và được tích hợp vào các cơ chế hợp tác khu vực nhất định. Những vùng lãnh thổ ở hải ngoại có vị thế chính trị khác nhau này có tính chiến lược, đặc biệt là do vị trí địa lý của chúng và lĩnh vực hàng hải liên quan. Hơn 90% vùng đặc quyền kinh tế của Pháp, rộng gần 9 triệu km² (lớn thứ hai thế giới), nằm ở Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Do đó, chính sách của Pháp đối với khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương được phản ánh trên hầu hết các lĩnh vực chính trị, an ninh, kinh tế, thương mại, văn hóa... với những nội dung cơ bản sau:

1. Pháp tăng cường chủ quyền và hội nhập khu vực thông qua các lãnh thổ hải ngoại ở Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương

* Tổng thuật từ loạt bài viết cùng chủ đề trên số 1, 2, 5, 8, 9 đăng trên Quỹ Nghiên cứu Chiến lược của Pháp (Fondation pour la Recherche Stratégic - FRSS), <https://www.frsstrategie.org/en/publications/fiches-indo-pacifique/n1-overseas-territories>

** Giám đốc Tổ chức Giám sát Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, Cố vấn Bộ Ngoại giao và châu Âu, Ban Thư ký An ninh quốc gia, Bộ Quốc phòng Pháp

*** Nhà nghiên cứu của Quỹ Nghiên cứu Chiến lược Pháp (FRS)

Nước Pháp thường được nhìn nhận là một quốc gia châu Âu. Trên thực tế, 7/13 tỉnh, khu vực và cộng đồng hải ngoại của Pháp nằm ở Ấn Độ Dương (Réunion, Mayotte và vùng đất phía Nam, Nam Cực thuộc Pháp - TAAF) và ở Thái Bình Dương có 2 quần đảo New Caledonia và Polynesia và 2 lãnh thổ hải ngoại Wallis-and-Futuna và Clipperton. Với các vùng lãnh thổ này, khoảng cách và phạm vi địa lý của Pháp trải dài trên các múi giờ khác nhau; các vùng lãnh thổ này tham gia trực tiếp vào chiến lược trọng yếu của Pháp ở Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương và được tích hợp vào các cơ chế hợp tác khu vực nhất định. Việc bảo vệ các vùng lãnh thổ này và lợi ích chủ quyền của Pháp được đảm bảo bởi ba lực lượng quân sự có mặt ở khu vực phía Nam Ấn Độ Dương (FAZSOI), ở New Caledonia (FANC) và ở Polynesia thuộc Pháp (FAPF).

Các vùng lãnh thổ hải ngoại của Pháp có thể chế chính trị khác nhau. Tỉnh và khu vực hải ngoại (DROM) Réunion và tỉnh hải ngoại Mayotte (DOM) tuân theo chế độ nhận dạng lập pháp, giống với các đơn vị hành chính lục địa. Các cộng đồng hải ngoại (COM) của Polynesia thuộc Pháp, Wallis-and-Futuna đã áp dụng chế độ chuyên môn lập pháp và quyền tự chủ. New Caledonia và TAAF có vị thế độc

nhất và là các cộng đồng riêng, là một phần của Thỏa thuận Nouméa (năm 1998). Các cuộc tham vấn trưng cầu dân ý về nền độc lập của New Caledonia được tổ chức vào tháng 11-2018, tháng 10-2020 và tháng 12-2021 nhưng người dân New Caledonia lần nào cũng lên tiếng phản đối việc tiếp cận chủ quyền hoàn toàn. Mặt khác, lãnh thổ này được hưởng lợi từ quyền tự chủ chính trị. Tại các vùng lãnh thổ này, 2 quận ở Réunion và Mayotte là đại diện cho hai Cao ủy có thẩm quyền chức năng nhà nước quản lý về các vấn đề chủ quyền ở Polynesia thuộc Pháp và New Caledonia là cơ quan quản lý cấp cao đối với các đảo Wallis-and-Futuna, miền Nam và vùng đất Nam Cực. Trong chuyến thăm New Caledonia (tháng 5-2018 và tháng 7-2023), đảo Réunion và Mayotte (tháng 10-2019) và Polynesia (tháng 7-2021), Tổng thống Pháp E.Macron đã khẳng định vai trò quan trọng của các vùng lãnh thổ hải ngoại trong chiến lược của Pháp ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Tại các lãnh thổ hải ngoại, sự hiện diện của Chính quyền Pháp thông qua hoạt động của Bộ Nội vụ, lãnh thổ hải ngoại và đại diện bộ trưởng chịu trách nhiệm về lãnh thổ hải ngoại, thực hiện ba nhiệm vụ chủ quyền, can thiệp và phối hợp.

Tại khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, các vùng lãnh thổ hải ngoại thuộc Pháp tích cực tổ chức và tham gia các sự kiện quốc tế. Năm 2003, Hội nghị thượng đỉnh Pháp - châu Đại Dương lần đầu tiên được tổ chức tại Polynesia thuộc Pháp. Năm 2021, Réunion tổ chức Hội nghị chuyên đề Hải quân Ấn Độ Dương lần thứ bảy. Năm 2023, Hội nghị Bộ trưởng Quốc phòng Nam Thái Bình Dương diễn ra tại Nouméa. Tuy

nhiên, các hội nghị thượng đỉnh tổng thống song phương ở những vùng lãnh thổ như: Hội nghị thượng đỉnh Pháp - Ấn Độ ở Réunion hoặc Hội nghị thượng đỉnh Pháp - Australia ở New Caledonia vẫn chưa được thúc đẩy hoặc triển khai. Các cộng đồng hải ngoại tham gia độc lập vào một số tổ chức khu vực. New Caledonia và Polynesia là thành viên của Diễn đàn Quần đảo Thái Bình Dương (PIF), Chương trình Môi trường khu vực Thái Bình Dương (SPREP) và Cộng đồng Thái Bình Dương (SPC) có trụ sở tại Nouméa. Wallis-and-Futuna là thành viên của Chương trình Môi trường khu vực Thái Bình Dương (SPREP) và Cộng đồng Thái Bình Dương (SPC). Các nhà lãnh đạo của Mặt trận Giải phóng Quốc gia Xã hội chủ nghĩa và Kanak của New Caledonia là thành viên của Nhóm mũ nhọn Melanesian từ năm 1989. Polynesia là thành viên sáng lập của Nhóm lãnh đạo Polynesia từ năm 2011, Wallis-and-Futuna tham gia vào Nhóm năm 2017. Réunion là thành viên của Ủy ban Ấn Độ Dương (IOC), Vélouydom Marimoutou - cư dân đảo - là Tổng Thư ký của Ủy ban. New Caledonia và Polynesia thuộc Pháp có mối tương tác trực tiếp với các nước láng giềng và chính sách ngoại giao khu vực. Các đại biểu khu vực được bổ nhiệm đầu tiên tại Australia, New Zealand, Papua New Guinea, Fiji và Vanuatu nhằm tăng cường ảnh hưởng của quần đảo và hợp tác khu vực. Các nhà lãnh đạo New Caledonia và Polynesia đã được mời tham dự Hội nghị thượng đỉnh Mỹ - Quần đảo Thái Bình Dương tại Washington (năm 2022 và 2023) và Hội nghị thượng đỉnh Hàn Quốc - Quần đảo Thái Bình Dương (năm 2023).

Một số quốc gia cũng đã thiết lập và cử cơ quan lãnh sự ở những vùng lãnh thổ hải ngoại của Pháp. Trung Quốc mở lãnh sự quán đầu tiên bên ngoài lục địa Pháp (năm 2007) tại Papeete, trước khi mở lãnh sự quán ở Saint-Denis trên đảo Réunion. Năm 2023, nhân kỷ niệm 130 năm người Nhật nhập cư vào New Caledonia, Nhật Bản đã mở văn phòng lãnh sự tại Nouméa, cạnh Tổng lãnh sự quán Australia, New Zealand, Indonesia và Vanuatu.

2. Hợp tác an ninh, cảnh sát, bảo vệ chủ quyền và thúc đẩy ổn định ở Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương

Là một nước có lãnh thổ hải ngoại, Pháp hợp tác với các nước trong khu vực trên mọi lĩnh vực để giải quyết những thách thức lớn ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương như: Chống tội phạm có tổ chức xuyên quốc gia, tội phạm mạng, buôn bán ma túy, vũ khí và tội phạm môi trường cũng như tăng cường an ninh hàng hải và an ninh dân sự. Tổng cục Hợp tác An ninh và Quốc phòng Pháp đóng vai trò thiết yếu cùng 11 cơ quan an ninh nội bộ tại các đại sứ quán và nhiều chuyên gia kỹ thuật được biệt phái ra nước ngoài để thực hiện các nhiệm vụ của Pháp.

Vai trò thiết yếu của Tổng cục Hợp tác An ninh và Quốc phòng Pháp

Tổng cục Hợp tác An ninh và Quốc phòng Pháp (DCSD) thực hiện nhiệm vụ hợp tác quốc tế trong các lĩnh vực quốc phòng, an ninh nội địa và bảo vệ dân sự, kể cả các hoạt động đào tạo, phái đoàn chuyên gia hay hỗ trợ hậu cần trực tiếp. DCSD hỗ trợ một mạng lưới các trường học về an ninh và quốc phòng, trong đó có sự hợp tác của các cộng tác viên từ các bộ

khác nhau tại Campuchia, Djibouti, Các Tiểu vương quốc Ảrập Thống nhất (UAE), Kenya, Madagascar và Việt Nam. Trường Đào tạo nâng cao quốc tế về Thực hành cảnh sát tư pháp (EI3PJ) cũng được hỗ trợ tại Djibouti. DCSD thúc đẩy cộng đồng nói tiếng Pháp, đặc biệt là thông qua phương pháp học tập “En Avant”, cho phép các lực lượng vũ trang của các nước đối tác phối hợp tốt hơn trong các hoạt động gìn giữ hòa bình, hợp tác với Hiệp hội Quản lý tài nguyên tích hợp (AGIR), có khoảng 20 độc giả sử dụng tiếng Pháp như là một ngoại ngữ (FLE) có mặt trong khu vực cũng như tại Trường Thanh tra và Sĩ quan cảnh sát quốc gia Madagascar và Học viện Hải quân Hàn Quốc.

An ninh nội địa

Pháp đang triển khai mạng lưới tùy viên an ninh nội địa (ASI) ở Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, bao gồm 11 chi nhánh bao phủ phần lớn các quốc gia trong khu vực. Bộ phận an ninh nội bộ (SSI) của Đại sứ quán Pháp tại Singapore được hưởng lợi từ năng lực khu vực của Australia, Brunei, Indonesia, Malaysia, Philippines và Đông Timor. ASI thuộc Cảnh sát quốc gia hoặc Hiến binh, có trách nhiệm tư vấn cho các đại sứ, tạo điều kiện hợp tác với các đối tác nước ngoài và tham gia bảo vệ công dân Pháp. CIVIPOL là đơn vị điều hành hợp tác kỹ thuật quốc tế của Bộ Nội vụ và lãnh thổ hải ngoại của Pháp, đã tài trợ cho một số dự án ở bờ biển phía Đông châu Phi trong cuộc chiến chống tội phạm có tổ chức xuyên quốc gia, khủng bố và rửa tiền. Hải quan có mạng lưới 3 tùy viên tại Bắc Kinh (Trung Quốc), Dubai (Các Tiểu vương quốc Ảrập Thống nhất) và Bangkok (Thái Lan), bao phủ 13 quốc gia.

Năm 2019, Pháp trở thành thành viên quan sát của Hiệp hội Cảnh sát khu vực ASEAN (ASEANAPOL), một tổ chức hợp tác cảnh sát khu vực Đông Nam Á. Tháng 6-2023, cảnh sát Singapore và Pháp đã tổ chức Hội nghị chống lừa đảo đầu tiên tại khu vực. Cuộc chiến chống nội dung khiêu dâm trẻ em cũng là một ưu tiên của Pháp tại khu vực này. Văn phòng Theo dõi việc trấn áp bạo lực đối với con người (OCRVP) đã biệt phái một sĩ quan cảnh sát đến Đại sứ quán Manila làm cố vấn khu vực về tội phạm mạng, chủ yếu là nội dung khiêu dâm trên mạng, nhằm phát triển việc tư pháp hóa các nội dung khiêu dâm trực tuyến. Rất nhiều cảnh sát Pháp đã tham gia vào cuộc chiến chống buôn bán ma túy tại Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương và tham gia đào tạo cho các đối tác của mình trong phòng, chống ma túy.

An ninh dân sự

Hợp tác trong lĩnh vực an ninh dân sự giúp Pháp chia sẻ kiến thức chuyên môn với các quốc gia đối tác. Ví dụ, theo một thỏa thuận được ký năm 2020, Pháp góp phần tăng cường năng lực quốc gia và đào tạo các đội cứu trợ Mòng Cổ thông qua huấn luyện sử dụng phương tiện chữa cháy và trực thăng cứu hộ, huấn luyện trực thăng cứu hộ trong môi trường nước... Một cố vấn nhân sự cấp cao được biệt phái hỗ trợ cho Giám đốc Cơ quan Quản lý khẩn cấp của Mòng Cổ (NEMA). Công tác phòng cháy, chữa cháy rừng rất được Pháp chú trọng và ngày càng phát triển. Tháng 5-2023, DCSD cùng với Tổ chức Hợp tác lâm nghiệp châu Á (AFoCO) và Cục Lâm nghiệp Thái Lan đã tổ chức đào tạo về phương pháp quản lý và phòng, chống cháy rừng. Cơ quan Hợp tác bảo

vệ dân sự Singapore và Hiệp hội Các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN) đang đào tạo những chương trình tương tự ở Indonesia. Về an ninh vận tải, lực lượng Hiến binh vận tải hàng không Pháp thực hiện các hoạt động đào tạo kỹ thuật ở Madagascar hoặc Djibouti, đồng thời, một trợ lý kỹ thuật khu vực về an ninh sân bay và nhập cư đã được biệt phái sang Comoros.

An ninh hàng hải

Pháp ủng hộ việc tăng cường cấu trúc an ninh và an toàn hàng hải trong khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Ba sĩ quan Pháp đóng góp tích cực cho Trung tâm Tổng hợp thông tin (IFC) ở Singapore, Trung tâm Tổng hợp thông tin hàng hải khu vực (CRFIM) ở Madagascar và Trung tâm Tổng hợp thông tin - khu vực Ấn Độ Dương (IFC-IOR) ở Gurgaon. Hai cố vấn an toàn hàng hải cũng được biệt phái sang hỗ trợ Chính quyền Philippines và Indonesia. DCSD hỗ trợ Dự án An toàn cảng biển toàn cầu (GPS) nhằm mục đích giải quyết các thách thức về an ninh và tính bền vững của hạ tầng cơ sở cảng ở Nam Á và Đông Nam Á nhằm ngăn ngừa rủi ro và quản lý tai nạn. Đây là công cụ hiện đại đầu tiên để giám sát các phương pháp tiếp cận hàng hải trên 4.800km bờ biển của Đảo Lớn. Dự án hàng đầu mang tên Con đường hàng hải quan trọng Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương (CRIMARO II), do Pháp tài trợ và được thực hiện bởi Expertise France, một công ty con của Tập đoàn Cơ quan phát triển Pháp (AFD), giúp cải thiện việc trao đổi và phân tích thông tin, cũng như quản lý khủng hoảng và sự cố tại Ấn Độ Dương và Thái Bình Dương. Hiện Dự án đã mang lại lợi ích cho hơn 30 quốc gia tại khu vực Ấn Độ Dương - Thái

Bình Dương, từ Yemen đến Quần đảo Cook, bổ sung cho Trung tâm Điều phối cứu nạn chung (JRCC) của Tahiti và Trung tâm Giám sát và cứu nạn hoạt động (COSS) của New Caledonia, Trung tâm Giám sát và cứu nạn hoạt động khu vực (CROSS) Nam Ấn Độ Dương, đặt tại Réunion, chịu trách nhiệm thực hiện các nhiệm vụ tìm kiếm và cứu nạn, điều hướng hoặc giám sát ô nhiễm. Trung tâm cũng phối hợp hoạt động với Trung tâm Điều phối hoạt động khu vực (RCOC) của Ủy ban Ấn Độ Dương có trụ sở tại Seychelles.

An ninh môi trường

Đấu tranh chống đánh bắt trái phép là một trong những nhiệm vụ của hải quân Pháp. Lực lượng này tăng cường các hoạt động thực thi nghề cá trong vùng đặc quyền kinh tế và các khu vực biển lân cận của các quốc đảo Thái Bình Dương với sự hỗ trợ của Diễn đàn Nghề cá các quốc đảo Thái Bình Dương (FFA) và Ủy ban Nghề cá khu vực Trung tâm - Tây Thái Bình Dương (WCPFC). Một phần của các hoạt động này là: Chiến dịch NASSE được thực hiện với sự phối hợp của các đối tác Australia, New Zealand và Mỹ trong khuôn khổ Nhóm Bộ tứ (Australia, Ấn Độ, Nhật Bản và Mỹ). Văn phòng Bảo vệ môi trường và sức khỏe cộng đồng (OCLAESP) có các đơn vị ở Papeete và Saint-Denis, có thẩm quyền đấu tranh chống lại nạn buôn người và bảo vệ môi trường. Bên cạnh đó, một chuyên gia về tội phạm môi trường đầu tiên vừa được biệt phái đến Văn phòng Liên hợp quốc về Ma túy và Tội phạm (UNODC) ở Bangkok, Thái Lan. OCLAESP cũng tổ chức đào tạo chống buôn bán thuốc giả ở Djibouti.

3. Hợp tác kinh tế, phát triển thương mại và sự thịnh vượng ở Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương

Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương là trung tâm kinh tế quốc tế lớn, chiếm 36% GDP toàn cầu vào năm 2022. Khu vực này có sự tham gia của 3/5 nền kinh tế lớn nhất thế giới (Trung Quốc, Nhật Bản và Ấn Độ). Nền kinh tế Trung Quốc chiếm một nửa GDP của khu vực và sự chênh lệch mức độ phát triển là rất lớn (Singapore là 90.000 USD/người/năm, Somalia và Madagascar là 500 USD/người/năm). Khu vực này là trung tâm thương mại quốc tế, đặc biệt là thương mại hàng hải với các tuyến đường biển quan trọng như: Malacca, Đài Loan, Hormuz và Bab-el-Mandeb. Trong 20 nhà xuất khẩu hàng đầu toàn cầu, có 8 nước ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương (Trung Quốc, Nhật Bản, Ấn Độ, Hàn Quốc, Singapore, Đài Loan, Việt Nam và Australia). Hơn 30% thương mại của Pháp đi qua Biển Đông và bất kỳ cuộc khủng hoảng nào trong khu vực sẽ gây ra những hậu quả tiêu cực đáng kể cho nền kinh tế Pháp. Trong khi khu vực này chiếm 16,8% thương mại nước ngoài của Pháp (năm 2022) - 35,4% nếu chúng ta chỉ xem xét thương mại ngoài EU - thì nhiều tổ chức công và tư nhân Pháp đang cố gắng tạo điều kiện thuận lợi cho thương mại, chẳng hạn như 24 văn phòng Business France. Tháng 11-2022, Tổng thống Pháp E.Macron trở thành nguyên thủ quốc gia châu Âu đầu tiên được mời tham dự Diễn đàn Hợp tác kinh tế châu Á - Thái Bình Dương (APEC).

Nền kinh tế hải ngoại của Pháp vẫn tồn tại một khoảng cách lớn so với lục địa

Các nền kinh tế hải ngoại của Pháp ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương chiếm chưa đến 1,5% GDP quốc gia và có sự chênh lệch lớn so với lục địa Pháp: GDP bình quân đầu người và tuổi thọ trung bình thấp hơn, tỷ lệ nghèo đói và tỷ lệ thất nghiệp cao hơn, vv.. Trong số các vùng lãnh thổ hải ngoại, Mayotte là lãnh thổ nghèo nhất theo IEDOM. AFD hỗ trợ các vùng lãnh thổ hải ngoại bằng cách hiện diện ở 4 DROM/COM và rộng rãi hơn trong khu vực. Theo số liệu của hải quan Pháp, khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương chiếm 16,8% ngoại thương của Pháp vào năm 2022. Với khoảng 80 tỷ euro xuất khẩu (13,6% và 30,7% ngoài EU), nhưng nhập khẩu 150 tỷ euro (19,3% và 38,6% ngoài EU), thâm hụt thương mại là đáng kể và chiếm gần 37% tổng thâm hụt. Trong 10 năm qua, thương mại với khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương (+58%) tăng nhanh hơn so với phần còn lại của thế giới (+40%) nhưng ở mức không cân bằng. Kết quả là thâm hụt thương mại với khu vực này đã tăng +240% trong 10 năm, trong khi với phần còn lại của thế giới chỉ tăng +86%.

Thương mại với Trung Quốc chiếm gần một nửa thương mại của Pháp tại khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Trung Quốc là quốc gia duy nhất trong khu vực lọt vào top 10 đối tác thương mại hàng đầu của Pháp với khối lượng thương mại gần bằng với Mỹ, là nước nhập khẩu lớn thứ hai (78,8 tỷ euro) và là quốc gia xuất khẩu lớn thứ bảy (29,5 tỷ euro). Năm 2022, mức thâm hụt thương mại đầu tiên của Pháp lên tới 49 tỷ euro. Thương mại với các nước khác vẫn còn hạn chế và có diễn biến khác nhau trong hơn 10 năm qua. Nhật Bản là đối tác thương mại lớn

thứ hai của Pháp ở Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương nhưng hiện tại, nền kinh tế của quốc gia này đang bị đình trệ. Ấn Độ đang trở thành đối tác lớn thứ ba với kim ngạch thương mại tăng gấp đôi, tuy nhiên chỉ đạt mức thương mại tương đương với Cộng hòa Czech. Mức tăng lớn nhất hiện là Bangladesh (+213%) và Việt Nam (+145%). Mặt khác, thương mại với Indonesia, Malaysia, Nam Phi đang ở tình trạng trì trệ. Thương mại với Australia và Hy Lạp còn hạn chế. Hiện Pháp ký kết các hiệp định đối tác thương mại (EPA) và các hiệp định thương mại tự do (FTA) thúc đẩy thương mại, trong đó bao gồm các FTA với Singapore, Hàn Quốc, Nhật Bản và Việt Nam; Hiệp định hợp tác kinh tế giữa EU - Thái Bình Dương mang lại lợi ích cho Fiji, Papua New Guinea, Samoa và Quần đảo Solomon; hoặc EPA giữa EU với Đông và Nam Phi mang lại thuận lợi cho Comoros, Madagascar, Mauritius và Seychelles. Hiện nay, đã có 1 FTA đã được ký kết với New Zealand và các FTA khác đang được đàm phán với Australia, Ấn Độ, Indonesia và Thái Lan.

Hỗ trợ thương mại

Business France (gồm 24 văn phòng ở Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương) là cơ quan quốc tế hóa nền kinh tế Pháp, là một phần của Mạng lưới Xuất khẩu Pháp (TFE), nơi hỗ trợ các công ty Pháp. Hải quan có mạng lưới gồm ba tùy viên hải quan có trụ sở tại Bắc Kinh (Trung Quốc), Dubai (Các Tiểu vương quốc Ảrập Thống nhất) và Bangkok (Thái Lan), bao phủ 13 quốc gia. Ngoài ra, còn có mạng lưới gồm 10 cố vấn nông nghiệp tại 7 quốc gia, bao phủ 32 quốc gia. Mạng lưới này hỗ trợ và bảo vệ lợi ích của các công ty trong lĩnh vực xuất

khẩu. Ngân hàng đầu tư công Bpifrance giúp cung cấp các giải pháp tài chính với các văn phòng khu vực ở Kenya, UAE và Singapore. Năm 2021, Bpifrance đã ký thỏa thuận với Proparco, một công ty con của Tập đoàn AFD, để tài trợ cho các lĩnh vực quan trọng như năng lượng và dược phẩm. Quỹ Nghiên cứu hỗ trợ khu vực tư nhân Pháp (FASEP) là một cơ chế trợ cấp của Bộ Kinh tế và Tài chính để tài trợ cho các nghiên cứu khả thi và thúc đẩy chuyên môn của các công ty Pháp, đặc biệt là các doanh nghiệp vừa và nhỏ. Dự án RIVER do Michelin đồng tài trợ, nhằm mục đích đào tạo 6.000 nông dân trồng cao su quy mô nhỏ ở Sri Lanka thông qua nền tảng do Công ty KSAPA của Pháp phát triển. Năm 2021, một chương trình tài trợ về các giải pháp đổi mới khử carbon đã hỗ trợ 5 dự án ở Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương (tại các nước Campuchia, Ấn Độ, Maldives, Tanzania và Vanuatu).

Các cố vấn ngoại thương do Chính phủ Pháp bổ nhiệm với nhiệm kỳ 3 năm đã hình thành mạng lưới các nhà lãnh đạo doanh nghiệp và chuyên gia quốc tế có vai trò thúc đẩy và hỗ trợ quá trình quốc tế hóa của các doanh nghiệp. Trong số 1.627 cố vấn được bổ nhiệm trong giai đoạn 2021-2023, có 472 cố vấn ở 28 quốc gia Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, 100 cố vấn ở Trung Quốc, 30 cố vấn ở Singapore, 4 cố vấn ở Oman và 1 cố vấn ở New Zealand.

Vai trò của các doanh nghiệp Pháp

Các công ty Pháp đã tăng cường đầu tư vào Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Theo Ngân hàng Trung ương Pháp, nguồn vốn FDI của Pháp vào khu vực này lên tới hơn 120 tỷ euro

vào năm 2021. Những khoản đầu tư này đã tăng gấp 6 lần và chiếm 9,5% tổng vốn đầu tư của thế giới so với năm 2001. Những khoản đầu tư này rất tập trung: Trung Quốc (43 tỷ euro), Nhật Bản (18 tỷ euro), Singapore, Australia và Ấn Độ (mỗi nước khoảng 10 tỷ euro). Các công ty trong khu vực đang đầu tư vào Pháp nhưng những khoản đầu tư này chỉ chiếm 40 tỷ euro vào năm 2021. Mặc dù khoản đầu tư đã tăng gấp 10 lần trong 20 năm nhưng chúng chỉ chiếm 5,4% tổng vốn đầu tư nước ngoài. Họ đã tạo ra và duy trì 3.807 việc làm vào năm 2022, chiếm 6,5% tổng số đầu tư nước ngoài, bằng đầu tư trực tiếp nước ngoài (FDI) của Italia và ít hơn 6 lần so với FDI của Mỹ. Trong đó, Nhật Bản dẫn đầu với 1.158 việc làm, Trung Quốc 1.076 việc làm và Việt Nam 427 việc làm.

Các công ty của Pháp khá có uy tín ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương với hơn 7.000 công ty con. Họ tuyển dụng các tình nguyện viên kinh doanh quốc tế hoạt động trong lĩnh vực thương mại (VIE). Tính đến ngày 14-7-2023, trong số 2.600 VIE, có 11,5% dành cho 24 quốc gia trong khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, chủ yếu ở Trung Quốc, UEA và Australia. Ngoài ra còn có Phòng Thương mại và Công nghiệp quốc tế Pháp (CCI) tại 24 quốc gia. Một số tập đoàn đã được thành lập từ lâu trong khu vực như Air Liquide, có mặt tại Nhật Bản từ năm 1907 và tại Singapore từ năm 1917 với văn phòng tại 19 quốc gia. Tập đoàn Aéroports de Paris (ADP) quản lý 6/27 sân bay ở Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, Ấn Độ, Philippines và Madagascar. Công ty con ADP Ingénierie của ADP đã giúp thiết kế các sân bay Dhaka ở Bangladesh, Beijing-Daxing

ở Trung Quốc, Jakarta ở Indonesia và Dar es Salaam ở Tanzania. Cuối cùng, Cộng đồng Công nghệ Pháp trên phạm vi quốc tế đóng góp vào tầm ảnh hưởng của hệ sinh thái khởi nghiệp bằng cách tập hợp những người chơi có tư duy mới và huy động họ thực hiện các sáng kiến chung. Đến năm 2023, có 21 cộng đồng ở 19 quốc gia trên khắp Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, trong đó có hai cộng đồng mới ở Indonesia và New Zealand. Cộng đồng Công nghệ Pháp La Réunion là công ty đầu tiên có mặt ở lãnh thổ hải ngoại.

4. Hợp tác văn hóa và Pháp ngữ, tăng cường trao đổi con người và nghệ thuật ở Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương

Ngoại giao văn hóa là một phần thiết yếu trong ảnh hưởng quốc tế cũng như ảnh hưởng của Pháp ở Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Nhiều tổ chức, trong đó có Viện Pháp ngữ, đang tăng số lượng các sự kiện văn hóa, lễ hội và nơi lưu trú của nghệ sĩ tại Villa Swagatam ở Ấn Độ. Tuy nhiên, tiếng Pháp, ngôn ngữ được nói nhiều thứ tư năm trên thế giới với 320 triệu người, hiện không được sử dụng rộng rãi trong khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Cộng đồng nói tiếng Pháp lớn nhất trong khu vực (gần 8 triệu) tập trung chủ yếu ở 5 quốc gia: Comoros, Djibouti, Seychelles, Vanuatu và Madagascar, nơi tiếng Pháp được coi là một trong những ngôn ngữ chính thức.

Để đảm bảo ảnh hưởng quốc tế của mô hình văn hóa Pháp, Bộ châu Âu và Ngoại giao (MEAE) kết hợp với Bộ Văn hóa Pháp đã thiết lập Mạng lưới Hợp tác và hành động văn hóa (SCAC), điều phối nhiều chủ thể khác nhau, bao gồm các Viện Pháp ngữ và các liên minh

Pháp ngữ. SCAC có mặt ở tất cả các đại sứ quán Pháp trong khu vực, ngoại trừ Brunei, Fiji, Mông Cổ, Nepal, Papua New Guinea và Seychelles. Các Viện Pháp ngữ, các cơ sở công cộng thực hiện nhiệm vụ với mục tiêu khuếch đại hoạt động của mạng lưới văn hóa Pháp ở nước ngoài. Liên minh Pháp ngữ (AF) tự chủ về mặt pháp lý và tài chính, có sứ mệnh phổ biến kiến thức về văn hóa Pháp và Pháp ngữ với 169 cơ sở trong khu vực, chiếm 20% mạng lưới toàn cầu. Gần đây nhất, vào tháng 4-2023, cơ sở tại Thâm Quyển được thành lập, nâng số lượng AF ở Trung Quốc lên 14 cơ sở; tại Australia là 34 cơ sở; một cơ sở lâu đời nhất trên thế giới, được thành lập ở Melbourne năm 1890; 28 cơ sở ở Madagascar và 17 cơ sở ở Ấn Độ.

Nhiều di sản văn hóa vật thể và phi vật thể đã có mặt tại các lãnh thổ hải ngoại của Pháp

Các lãnh thổ hải ngoại của Pháp ở Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương có các di sản vật thể và phi vật thể, văn hóa và thiên nhiên độc đáo. Có 4 di sản thế giới được Tổ chức Giáo dục, Khoa học và Văn hóa của Liên hợp quốc (UNESCO) công nhận là: Đầm phá New Caledonia (năm 2008); các đỉnh, vòng tròn và thành lũy của đảo Réunion (năm 2010); Taputapuatea của Polynesia thuộc Pháp (năm 2017) và vùng đất và biển phía Nam nước Pháp (năm 2019). Reunionese Maloya là di sản văn hóa phi vật thể từ năm 2009. Các khu vực được bảo tồn ngày càng gia tăng và mạng lưới các khu bảo tồn biển ở Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương có thể đạt tới 3,5 triệu km² vào năm 2030. Năm 2022, trong Hội nghị thượng đỉnh quốc tế về Đại dương (One Ocean Summit) tổ chức tại Pháp, đã thành lập

Khu bảo tồn thiên nhiên quốc gia Southern Lands với diện tích vùng đất của Pháp bao phủ gần 1,6 triệu km². Và để ứng phó với các thảm họa thiên nhiên xảy ra trên các vùng lãnh thổ hải ngoại, Pháp có thể huy động lực lượng vũ trang tại các vùng lãnh thổ tham gia.

Đẩy mạnh sự hiện diện của Pháp thông qua các cuộc triển lãm, các viện bảo tàng và lễ hội văn hóa

Năm 2015, dự án Trung tâm Pompidou và Bảo tàng West Burn được thành lập ở Thượng Hải, Trung Quốc; hai năm sau (năm 2017), Bảo tàng Louvre Abu Dhabi, dự án văn hóa lớn nhất của Pháp ở nước ngoài cũng được thành lập tại Thượng Hải, Trung Quốc. Bảo tàng Nghệ thuật hiện đại quốc gia sẽ hợp tác với Quỹ Hanwha của Hàn Quốc vào năm 2025 trong 4 năm. Các bảo tàng của Pháp cũng đã tổ chức các cuộc triển lãm như: Musée D'Orsay trưng bày 69 kiệt tác từ các bộ sưu tập ở Hàn Quốc (năm 2016), Đài Loan (năm 2017).

Việc tổ chức các sự kiện văn hóa chung cho phép quảng bá và phổ biến các nền văn hóa nước ngoài ở Pháp và ngược lại. Các đối tác gần đây bao gồm các quốc gia như: Hàn Quốc, Singapore, Trung Quốc, Việt Nam, Nam Phi và Thái Lan. Các lễ hội văn hóa hàng năm được tổ chức với sự hỗ trợ của các Viện Pháp ngữ như: Lễ hội Croisements ở Trung Quốc, “Thì đấy!” ở Singapore hoặc Tháng Năm kiểu Pháp ở Hồng Kông. Các sự kiện định kỳ khác, từ Bonjour India đến lễ hội âm thực Balade en France tại Hà Nội và Paris, Provence ở Melbourne. Các AF cũng đang tăng cường số lượng các sự kiện văn hóa. Việc quảng bá ý tưởng và kiến thức cũng như ảnh hưởng của giới trí

thức Pháp được hỗ trợ thông qua việc tổ chức các hội nghị hoặc sự kiện như: Đêm ý tưởng đã được tổ chức tại Campuchia, Hàn Quốc, Fiji, Mauritius và Pakistan vào tháng 1-2021.

Cộng đồng Pháp ngữ (La Francophonie)

Trong số 52 quốc gia và chính phủ thành viên của Tổ chức Pháp ngữ quốc tế (OIF), có 9 nước ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, bao gồm Campuchia, Lào, Vanuatu, Việt Nam và một số quan sát viên - Hàn Quốc, Mozambique, Thái Lan, UAE và Quý Liên minh Pháp. Theo số liệu của Tổ chức Đào tạo quốc tế của Pháp (France Éducation International) và Tổ chức Caledonia Mới, có 8 triệu người nói tiếng Pháp ở Madagascar, gần 1 triệu người ở Mauritius, 700.000 người ở Việt Nam và 500.000 người tại Campuchia, Djibouti và Thái Lan. Về việc học tiếng Pháp, bốn quốc gia nằm trong top 12 thế giới: Madagascar (37.000 người), Ấn Độ (27.500 người), Trung Quốc (17.000 người), Australia (10.500 người), Antananarivo (10.300 người). Các văn bằng chứng nhận nghiên cứu tiếng Pháp (DELF) và các văn bằng tiếng Pháp nâng cao (DALF) có thể được cấp tại 182 trung tâm khảo thí trong khu vực. Các cơ sở giáo dục của Pháp ở nước ngoài đóng vai trò quan trọng trong việc phổ biến tiếng Pháp cũng như hoạt động hợp tác của Tổng cục Hợp tác An ninh và Quốc phòng. Các tác giả nói tiếng Pháp đang là tâm điểm chú ý của Cộng đồng Pháp ngữ (Grand Prix de la Francophonie) của Viện Hàn lâm Pháp. Từ năm 2010 đến nay đã có 5 nhà văn trong khu vực nhận giải thưởng này, trong đó có Thuận Trinh Xuân của Việt Nam năm 2022 ■

TRƯỜNG SON lược dịch
QUANG HIẾU hiệu đính